

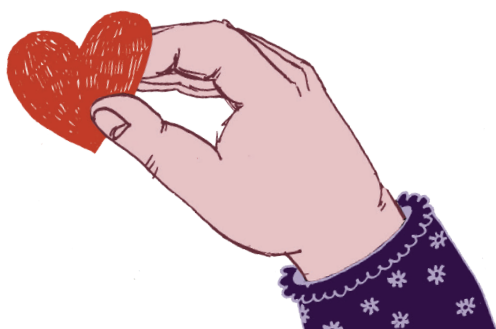
TEMAT

Jak mówić do klasy, w której są osoby z doświadczeniem migracji

Słowa mają znaczenie. Mówienie do klasy, w której są osoby z doświadczeniem migracji, wymaga wrażliwości i zrozumienia sytuacji uczennic i uczniów polskich oraz cudzoziemskich.

Włączenie nowych osób do grupy, w której istnieją już określone relacje, wpływa na poczucie bezpieczeństwa dzieci lub młodzieży **niezależnie od ich narodowości**. Różne, także trudne doświadczenia życiowe, np. samotność, strata, rozłąka z rodziną czy przymusowa migracja, zostawiają ślad w emocjach i sposobie reagowania na codzienne sytuacje w klasie.

Różnice kulturowe, społeczne i językowe, w wyglądzie lub zachowaniu, które ujawniają się w klasie, wymagają od nauczycieli uważności na potrzeby **wszystkich uczniów**, na sposób komunikowania się, modelowanie języka i postaw, które sprzyjają budowaniu poczucia bezpieczeństwa i przynależności.

Nauczyciele powinni używać języka inkluzyjnego, a unikać sformułowań, które mogą pogłębiać w klasie poczucie nierówności lub wyobcowania. **Niefortunnie użyte słowa** (nawet bez złych intencji) **mogą różnicować uczniów i uczennice, sprawiać przykrość, a nawet ranić.**

Przekazuj komunikaty, które pomagają budować relacje

Wyrażaj empatię, zrozumienie dla emocji, niepewności, zagubienia, lęku czy przytłoczenia nową rzeczywistością szkolną, aby umożliwić obniżenie poziomu stresu każdej uczennicy i ucznia. Pozwala to przenieść ich uwagę na uczenie się i współpracę. Język empatii i zrozumienia wyrażają np. słowa:

- 👉 *Poznajmy się lepiej. Co lubicie robić w wolnym czasie? Jakie macie zainteresowania?*
- 👉 **Jak się dzisiaj czujecie?**
- 👉 **Macie prawo** czuć to, co czujecie – to naturalne.
- 👉 **Każdy z nas** może reagować inaczej na podobne doświadczenia i odczuwać różne emocje – od niepewności po zagubienie i lęk. Chcę, abyście wiedzieli, że to **całkowicie normalne**.
- 👉 Sytuacja, w której się znajdujemy, może wywoływać **w nas** niepewność i zagubienie, jednak **razem** sobie z tym poradzimy.
- 👉 Każda zmiana może wywoływać w nas różne uczucia. Ważne, abyście wiedzieli, że **nie jesteście z tym sami**.
- 👉 Jeśli potrzebujecie pomocy, jestem tu **dla was**.
- 👉 **Jestem gotowa/gotowy** pomóc wam się odnaleźć w tej sytuacji.

Podkreślaj równość, wspólne wartości i cele

Aby uczniowie czuli się częścią jednej społeczności, używaj języka, który odnosi się do wszystkich w równy sposób. Mów do klasy: „wszyscy”, „nasza klasa”, „nasza grupa”, „razem”, „wspólnie”, np.:

- 👉 **Wszyscy** tworzymy tę klasę.
- 👉 **W naszej klasie każdy/każda** ma coś ciekawego do zaoferowania.
- 👉 **W naszej klasie każdy** głos jest ważny i każdy ma prawo do szacunku oraz zrozumienia.
- 👉 **Wszyscy jesteśmy** równi, chociaż każdy z nas ma wyjątkową osobowość, swoje zainteresowania, talenty i marzenia.
- 👉 Bez względu na to, skąd pochodzimy, kim jesteśmy, co nas wyróżnia – **w naszej grupie** mamy te same prawa.
- 👉 Wiele **nas łączy**, np. szacunek, wsparcie, uczciwość i życzliwość. Wykorzystajmy to, aby...
- 👉 Mamy **wspólny** cel – uczenie się razem, dlatego potrzebujemy wzajemnego wspierania się w różnych sytuacjach.
- 👉 To, co tworzymy **wspólnie**, zależy od każdego/każdej z nas.
- 👉 Opinie i działania każdego/każdej z nas mają znaczenie dla klasy.

Promuj współpracę

Przypominaj całej klasie, że współpraca i współdziałanie przynosi korzyści wszystkim. Możesz powiedzieć na przykład:

- 👉 **Razem** możemy osiągnąć wiele – zarówno indywidualnie, jak i jako grupa.
- 👉 **Razem** możemy lepiej zrozumieć ten temat.
- 👉 Zachęcam was do współpracy, bo **każdy z was** wnosi coś wyjątkowego.
- 👉 Jesteśmy zespołem i **wspólnie** dążymy do sukcesu.
- 👉 Jeśli ktoś czegoś nie rozumie, pomóżmy sobie **nawzajem**.
- 👉 Zrozumienie różnych perspektyw może pomóc nam lepiej **współpracować**.
- 👉 Każdy/każda z nas może nauczyć się czegoś nowego **od innych**.

Wzmacniaj przekonanie, że różnorodność jest zasobem, z którego można wspólnie korzystać

- 👉 Różnorodność jest naszą siłą. **Każdy/każda z nas** wnosi coś innego i to czyni naszą klasę wyjątkową.
- 👉 Różne perspektywy sprawiają, że **nasze** dyskusje są ciekawsze i bogatsze.
- 👉 Mamy różne doświadczenia, ale możemy się **od siebie** wiele nauczyć
- 👉 To, że jesteśmy różni, wzbogaca naszą grupę. Możemy **czerpać z naszej wiedzy, różnych umiejętności i doświadczeń**.

W klasie i poza klasą unikaj języka wzmacniającego różnice i odrębność

Zarówno w komunikacji z uczniami i uczennicami, jak i z dorosłymi unikaj słów, które podkreślają nierówność lub izolację, które mogą marginalizować lub wyróżniać uczniów na podstawie ich pochodzenia, narodowości, wyznawanej religii, itp., czy przeciwstawiać sobie jakieś grupy, np.:

- 👉 *my (uczniowie polscy) – oni (uczniowie cudzoziemscy),*
- 👉 *ci /nasi uczniowie – tamci/uchodźcy/migranci,*
- 👉 *Polacy/Polki – Ukraińcy/Ukraińki.*

Kiedy uczniowie używają sformułowań „my” w odniesieniu do uczniów polskich, a „oni” w odniesieniu do kolegów cudzoziemskich, **zareaguj natychmiast** w spokojny, nieoskarżający sposób. Możesz powiedzieć:

- 👉 *Zauważyłam/em, że mówicie „my” i „oni”. Pamiętajcie, że **każdy z nas jest częścią naszej klasy i szkoły**, więc mówmy o sobie jako o jednej grupie.*

Możesz też zapytać:

- 👉 *Dlaczego uważacie, że istnieje podział między wami?*

Możesz odwołać się także do reguł współpracy obowiązujących w klasie.

STAWIAJ GRANICE, REAGUJ SZYBKO I ZDECYDOWANIE NA WSZELKIE PRZEJAWY DYSKRYMINACJI, KSENOFOBII LUB WYKLUCZANIA ZE WZGLĘDU NA POCODZENIE CZY STATUS, NIEZALEŻNIE OD NARODOWOŚCI UCZENNIC I UCZNIÓW.

Unikaj stereotypów związanych z kulturą czy pochodzeniem uczniów.

Niektóre sformułowania mogą wzmacniać stereotypy lub uprzedzenia wobec uczniów cudzoziemskich. Oto przykłady takich wyrażen:

- 👉 *Widać, że nie jesteś stąd.*
- 👉 *Czy w waszym kraju to normalne?*
- 👉 *Pewnie u was w kraju nie ma takich rzeczy.*
- 👉 *Obcokrajowcy zawsze mają jakieś problemy z integracją.*

NIE WYSTARCZY MÓWIĆ, ABY BUDOWAĆ ATMOSFERĘ BEZPIECZEŃSTWA, POCZUCIE WSPÓLNOTY I WIĘZI. ZA SŁOWAMI POWINNY IŚĆ DZIAŁANIA I REPREZENTOWANIE POSTAW, KTÓRE POTWIERDZĄ, ŻE SŁOWA WYPOWIEDZIANE DO KLASY SĄ PRAWDZIWE.

Ćwiczenia kształtujące wrażliwość nauczycielek i nauczycieli na formułowane komunikaty (do wyboru)

ĆWICZENIE 1. MOC SŁOWA

CEL

Zwiększenie świadomości nauczycielek i nauczycieli dotyczącej mocy, jaką niosą ze sobą słowa i jak różne komunikaty mogą być odbierane przez uczniów.

PRZEBIEG ĆWICZENIA

Krok 1:

Zastanów się, jak poniższe słowa mogą wpłynąć na uczniów, zwłaszcza tych, którzy są nowi w klasie lub pochodzą z kraju odmiennego kulturowo.

- *My to zrobimy lepiej/szybciej niż oni.*
- *Nie umiesz tego. Zrobię to sam.*
- *Wolę być w parze z „naszym”.*
- *Najlepiej niech oni będą w oddzielnej grupie.*

Krok 2:

Zamień te zwroty na komunikaty neutralne, wspierające zrozumienie i współpracę.

Krok 3:

Podziel się refleksją na temat: *Jak zmiana komunikatów na empatyczne i neutralne wpływa na atmosferę i relacje w klasie?*

ĆWICZENIE 2. EMPATYCZNA REAKCJA.

CEL

Pogłębienie umiejętności okazywania zrozumienia dla emocji i perspektywy uczniów z różnorodnych środowisk.

PRZEBIEG ĆWICZENIA

Krok 1:

Zapoznaj się z opisem sytuacji w klasie. Wybierz jedną i zapisz, jak nauczyciel może na nią zareagować ze zrozumieniem i empatią dla wszystkich.

• SYTUACJA 1

Osoba z doświadczeniem migracyjnym jest wykluczona z pracy zespołowej. Grupa nie chce z nią współpracować, obawiając się, że różnice językowe, edukacyjne lub kulturowe utrudnią wspólną pracę.

• Sytuacja 2

Słyszysz w klasie głośne, negatywne komentarze na temat ubrania osoby z doświadczeniem migracyjnym, które różni się od noszonego przez rówieśników.

• Sytuacja 3

W klasie z uczniami cudzoziemskimi dochodzi do nieporozumienia z powodu różnic językowych. Uczniowie wzajemnie obwiniają się za zamieszanie.

Krok 2:

Podziel się refleksją na temat empatycznego reagowania na podobne sytuacje w klasie. Co jest wyzwaniem dla nauczycieli?

ĆWICZENIE 3.

Krok 1:

Zapytaj innego nauczyciela/nauczycielkę ze swojej szkoły, co mówi, aby wykazać zrozumienie albo podkreślać równość i budować poczucie wspólnoty w klasie lub promować współpracę i oraz jak uczennice i uczniowie reagują na takie słowa.

Krok 2:

Podziel się refleksją na temat wyzwań, których doświadczają nauczyciele w czasie takich rozmów z klasą.

* W tekście, aby uprościć informacje i zachować przejrzystość treści, stosujemy czasami formy męskie zamiast męskich i żeńskich, mając jednak na uwadze, że obejmują one wówczas przedstawicieli każdej płci.